

MICHAL DLOUHÝ

ČETNICKÉ PŘÍBĚHY

aneb

*Veselé příhody
z pátrací služby*

**Knižní cena
19 Kč | 2,90 €**

ČETNICKÉ PŘÍBĚHY

ČETNICKÉ PŘÍBĚHY

aneb

Veselé příhody z pátrací služby

MICHAL DLOUHÝ

NAŠE VOJSKO
2011

Copyright © 2003 by Michal Dlouhý
Cover and layout © 2011 by Jindřich Procházka – Naše vojsko
Czech edition © 2011 by Naše vojsko, s. r. o.
All rights reserved
ISBN: 978-80-206-1225-0

Jednotlivé povídky *Četnických příběhů aneb Veselých příhod z pátrací služby* jsou sepsány na základě skutečných událostí, jež se při výkonu pátrací služby přihodily příslušníkům četnického sboru na území meziválečného Československa.

Četnický sbor, pečující o veřejný pořádek a bezpečnost na celém území státu, byl od samého svého zřízení v rakouské části monarchie, k němuž došlo v roce 1849, důsledně organizován jako autoritativní orgán státu. Ačkoliv předpisy upravující výkon četnické služby doznaly postupem času řadu změn, týkajících se zejména zdokonalení organizační struktury četnického sboru tak, aby odpovídala uspořádání ostatních orgánů státní správy, autoritativní duch četnictva zůstal ve služebních předpisech trvale deklarován.

Samostatný československý stát při svém vzniku v roce 1918 převzal rakouskou právní úpravu organizace a činnosti četnictva z roku 1895, která platila na území Čech, Moravy a Slezska, a po nezbytných modifikacích, vyplývajících z republikánského charakteru státu, ji postupně zavedl na celém státním území, tj. i na území Slovenska a Podkarpatské Rusi. Přestože recipovaná právní úprava, platná bez podstatných změn od roku 1895, zaznamenala za dobu 20 let existence Československé republiky změny spočívající ve vydání nového zákona o četnictvu

v roce 1920 a jeho novelizaci v roce 1928, ostatní služební předpisy prošly pouze dílčími úpravami a platily po celou dobu trvání četnictva, až do jeho zrušení v roce 1945.

Nejdůležitějším předpisem byla pro četnictvo *Služební instrukce pro četnictvo* původně vydaná jako výnos rakouského ministerstva zeměbrany č. 43 ř. z. ze dne 20. března 1895. Tento pragmatický předpis zajišťoval autoritativní a důstojnou povahu četnictva ve společnosti formou povinností a zákazů stanovených pro jednotlivé příslušníky četnického sboru. Začtème se nyní do několika dnes již archaicky znějících ustanovení: „Četníci mají se chovati vážně, slušně a zdvořile [...] Příslušníci četnictva mají žárlivě střežiti dobrou pověst sboru [...] Vůbec musí se četník všeho vyvarovati, co by mohlo vyvolati nepříznivé poznámky, pomluvu, nebo dokonce posměch obecnstva [...] Četník nesmí se oddávati lehkomyšlnému způsobu života [...]“ Výše uvedená ustanovení vedla k tomu, že příslušníci četnictva byli, dá se říci, muži dvou tváří. Při výkonu četnické služby a na veřejnosti vůbec vystupovali četníci se vši vážností a důstojností hodnou představitelů státu. Na druhé straně, uvnitř četnické komunity, za zdmi četnických kasáren, ve kterých byly ubytovány jednotlivé četnické útvary, ale i většina příslušníků četnického sboru, ukryti před zraky občanské veřejnosti, žili jako ostatní smrtelníci se svými lidskými problémy, starostmi a také radostmi.

Vlastní *výkon pátrací služby*, představující „*soustavné stíhání pachatelů trestných činů a pátrání po osobách pohřešovaných a nezvěstných, po totožnosti neznámých mrtvol a po majitelích věcí a zvířat, jejichž původ má být zjištěn*“, nebyl mnohdy ničím příjemným. Vždyť se jednalo o pátrání po pachatelích tzv. hrdelních zločinů. V řadě případů se ale jednalo i o pronásledování drobných zlodějů a zlodějek, podvodníků a podvodnic, k jejichž usvědčení mnohdy napomohl důvtip a svérázné vyšetřovací metody používané pátrajícími četníky. Při řešení takovýchto případů byla i příležitost k zasmání.

Četnické příběhy aneb Veselé příhody z pátrací služby zahrnují kriminální případy, v nichž vystupují úsměvné postavy pachatelů méně závažných trestných činů, tj. přečinů a přestupků. Dále jsou zde popsány originální pátrací postupy použité pro spravedlnost a službu zapálenými četníky, kteří se více než *Služební instrukce pro četnictvo* drželi hesla „Účel světí prostředky“. V neposlední řadě jde i o případy, kdy se četník svědomitě vykonávající pátrací službu stal terčem posměchu svých kolegů, ale i veřejnosti.

Uvedený soubor je věnován památce výkonných četníků, kterých v roce 1938 v rámci celé Československé republiky sloužilo celkem 13 395 na 2 646 četnických stanicích ve větších obcích a městech a 42 četnických pátracích stanicích v sídlech krajských soudů. Výkonní četníci byli lidé z masa a kos-

tí, kteří chápali svoji službu jako poslání, a snažili se ji vykonávat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a podle mnohdy archaických služebních předpisů, aby zajistili ochranu společnosti před zločinem.

Jednotlivé příběhy se skutečně udály a byly zpracovány za využití dobového tisku, odborné literatury, ale i pamětí a vzpomínek bývalých příslušníků četnictva. Příběhy jsou do celku řazeny podle časové posloupnosti, jak se odehrály, a byly vybírány tak, aby přiblížily výkon pátrací služby v jednotlivých částech státu, tj. v Čechách, na Moravě, ve Slezsku, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.

plk. JUDr. Michal Dlouhý, Ph.D.
vrchní policejní rada

71947 *Quint*
Václav
Slav

ZÁKON O ČETNICTVU

království a zemí na radě říšské zastoupených

i nařízení vykonávací,

pak

ustanovení organická a instrukce služební

pro tento sbor.

4. opravené vydání.

1134/25

1918

Nákladem J. Guska v Kroměříži,
c. a k. dvorní knihkupectví a dvorní knihtiskárna.

VYSVĚTLENÝ ZLOČIN

(Slezsko)

Jednoho červnového dne roku 1919 se na četnickou stanici v Hradci dostavil nově ustanovený správce papírny v Žimrovicích, představil se veliteli stanice štábnímu strážmistru Leopoldu Dvořákovi a zároveň mu oznamoval strašný zločin, který byl ke škodě jeho rodiny spáchán.

Artur Vinčálek, doktor-inženýr, donedávna c. a k. aktuárský nadporučík dělostřelectva, nyní šťastně ženatý muž, oznamoval hlasem přímo tragickým krádež bedny, ve které měla jeho mladá choť svoje kloboučky a šaty. Čerstvá mladá paní, a ještě k tomu paní správcova musí přece odpovídajícím způsobem reprezentovati svého manžela. A nyní takový malér. Bedna o váze více než metrického centu je pryč.

Pět beden s částí výbavy mladé paní bylo včera dopraveno přímo ze svatby v Brně železnicí do stanice Hradec u Opavy. Odtud je závodní kočí převezl spolu se dvěma dělníky ještě včera večer do závodu. Složili je hned po příjezdu do předsíně správcova bytu. Ráno však správce zjistili, že jedna z pěti beden chybí. Do papírny má přitom přístup pouze 24 zaměstnanců.

Nešťastný správce Vinčálek dal veliteli stanice po celou dobu pátrání po zmizelé bedně k dispozici závodního kočího s bryčkou. Po příjezdu do závodu vedl štábního strážmistra do předsíně svého bytu

a přesně ukazoval místo, kde zmizelá bedna stála. Spílal přitom nevděčným zaměstnancům a nejraději by některé z nich nechal zatknout a zbytek na hodinu propustit.

Štábní Dvořák sám pro sebe uvažuje: Jak mohla zmizet bedna vážící přes metrický cent? To přece nemohlo být dílo jednotlivce. Kdo ze zaměstnanců by však chtěl okrást svého nového chlebodárcе? Ve Slezsku sice slouží teprve od počátku roku, ale místní lid by nic takového neudělal.

Nechá si předvést vůz, na němž byly bedny z nádraží dopraveny. Šlo o malý dřevěný povoz bez postranic, na němž nebylo možné nalézt jakoukoliv stopu. Po chvíli nechá přítomné dělníky naložit vůz

Všeobecné povinnosti četnictva.

Byl-li v obvodu četnické stanice spáchán nějaký trestný čin, nebo je-li podezření takového činu, musí se velitel stanice, jakmile o tom obdrží zprávu, bez ohledu na velikost trestného činu a na škodu tím způsobenou, ihned buď sám na místo činu odebrat, nebo tam odeslat hlídku. O tom, má-li velitel stanice osobně pátrání předsevzít nebo tuto důležitou službu svěřit podřízeným četníkům, rozhoduje důležitost případu a služební poměry.

Spokojovat se pouze s údaji oznamovatele a podávat dle nich zprávy, případně trestní oznámení nebo zavádět pátrání, aniž by byl případ náležitě vyšetřen, jest zpravidla nepřipustno. Výjimky mohou nastat, pokud se týče zavedení pátrání nebo stíhání, v případě, je-li pachatel nebo směr jeho útěku z důvěryhodného udání znám a mohlo-li by býti opožděným stíháním zmařeno jeho včasné dopadení. Avšak ani v těchto případech nesmí se místo činu pustit se zřetele, nýbrž nutno tam co nejdříve provést osobní šetření. Doporučuje se proto, aby současně se zahájením stíhání pachatele bylo místo činu ohledáno nebo učiněno opatření, aby místo činu zůstalo až do příchodu četníků v nezměněném stavu a aby nepovoláním nebyl přístup k němu dovolen.

bednami, které již byly, k jejich radosti, paní správcovou vyprázdněny. Ale co to? – Beden je plný vůz! Jen tak tak se vejdou na vůz čtyři bedny.

Štábní strážmistr se usmívá, a najednou přikazuje přidělenému kočímu, aby usedl na kozlík, že pojedou nazpět do Hradce. Tam navedl kočího na nádraží. Skladník jim v rohu skladiště ukázal bednu, kterou zde včera zapomněli, neboť pro ni neměli na malém voze místo.

Z nádraží se nechal velitel stanice odvézt do četnických kasáren. Odtud telefonicky oznámil správci se dvěma akademickými tituly vypátrání neukradené bedny s módními doplňky jeho manželky...

Ještě že zachoval klidnou hlavu a nezačal podle správcova návrhu se zatýkáním podezřelých zaměstnanců papírny.

ZATRACENÝ KOHOUT

(Slovensko)

Strážmistr Štefan Pentek z četnické stanice Barca byl na první adventní neděli roku 1921 vyslán, aby ve smyslu § 93 *Služební instrukce pro četnictvo* „dohlížel na trhy a byl především orgánům místní policie co nejvíce nápomocen“. Na náměstí před městským domem prodávali místní gazdové a gazdiny své výrobky. Pytle naplněné různými druhy obilí a další zemědělské produkty, drůbež, ale i košíkářské a řezbářské výrobky byly nabízeny případným zájemcům. Záležitosti místní policie na trhu zajišťoval policejní strážník Pavel Zicha. Strážmistr Pentek byl na místě pro případ, že by strážník situaci nemohl zvládnout, a hlavně taky proto, kdyby se na trhu objevila některá z četnictvu důvěrně známých firem. Těmi byli myšleni skořápkáři, kapsáři, potulní cikáni nebo slepičkáři, kteří již spadali do oblasti zájmu četnické pátrací služby.

V úseku, kde se prodávalo obilí, povšiml si strážmistr jemu známého místního rolníka Petra Gáži, který zřejmě hodlal koupit oves pro svého koníka. Ani četník nestačil rozvážným krokem obejít dokola celé náměstí a rolník Gážo běží za ním, že postrádá peněženku.

U gazdiny Hany Kavkové hodlal koupit 3 q ovsu pro svého koníka. Kavková za 1 q ovsu požadovala 120 Kč. Gážo byl však ochoten dát pouze 110 Kč. Ne

že by peněz neměl, ale proč hnedka platit požadovanou sumu: byl by to špatný gazda, kdyby se alespoň nepokusil o ceně smlouvat. Kavková však nehodlala slevit. Stála vedle své sestry Verony, jež nabízela k prodeji kohouta. Gážo, který chtěl oves již s otevřenou peněženkou naditou patnácti stovkami platit, demonstrativně svoji peněženku zavřel a vložil ji do náprsní kapsy kabátu. Jelikož ani poté prodávající neslevila, odešel o kus dále a dohodl se na koupi ovsa u jiného prodávajícího. Když hodlal vyndat peněženku, s hrůzou zjistil, že je náprsní kapsa jeho kabátu prázdná. Hledá v náprsní kapse saka a dále ve všech ostatních kapsách. Rovněž se rozhlíží okolo sebe po zemi, zdali mu nevypadla na zem. Všechny snahy však byly marné. Kromě peněz měl rolník v peněženke také různé stvrzenky, které potřebuje.

Když přišel Gážo s četníkem ke Kavkové, ta dělá, že jí do věci nic není. Mohl přece koupit oves od ní, a bylo by se mu to nestalo. Vedle stojící Verona stále v podpaží držela kohouta, kterému svázala hadříkem nohy a křídla, aby jí netropil potíže, a hodlá pojednou odejít. Na četníkův dotaz sděluje, že jde ke kostelu, kde je prodávána drůbež: mezi obilím kohouta těžko prodá. Gážo tvrdí, že svou peněženku nemohl jinde vytrousit než u sester Kavkových. Ty však obě tvrdí, že žádnou peněženku nenašly ani nic takového na zemi neviděly. V odchodu je proto Veroně zabráněno a spolu se sestrou Hanou je četník odvádí do městského domu na policejní strážnici.

Dav, který se srotil okolo, pomáhá rozehnat i strážník Zicha. Strážmistr dává bedlivý pozor, aby některá z žen cestou nic neodhodila. Na strážnici je paní Zichová požádána, aby u obou žen provedla osobní prohlídku. Nedělá ji poprvé. Každou chvíli prohlíží osoby ženského pohlaví předvedené na místní policejní strážnici, zdali u sebe nemají nějaké odcizené věci. Tudíž v tom má již praxi. Přesto ani u jedné ze sester, které postupně ve vedlejší místnosti pečlivě prohlížela, není peněženka nalezena. Verona Kavková stále drží svázaného kohouta pod paží: jako by se bála, že jí ho někdo vezme. Osobní prohlídky byly oběma ženami doprovázeny náležitým „komentářem“ a hlavně nadávkami. Paní Zichová je však za léta praxe zvyklá.

Po prohlídce si Verona Kavková odložila na zem kohouta, aby si mohla upravit svůj oděv. Petr Gážo je z výsledku pátrání smutný a v duchu se s penězi, o které přišel, loučil. Vtom kohout, jenž se nemohl kvůli spoutaným nohám a křídům ani pohnout, sebou hodil – a zpod křídla mu na zem vypadl nějaký předmět. Verona se na kohouta vrhla a chtěla jím na zemi ležící předmět zakrýt. Bystrému oku strážmistra Penteka to však neuniklo, a stačil Veroně v jejích snahách zabránit. Tím předmětem byla zánovní kožená peněženka, ve které bylo kromě patnácti stokorun i několik stvrzenek na jméno „Petr Gážo“. Šťastný majitel potvrdil, že z jejího obsahu nic nechybí.

Sestry byly nuceny vyrukovat s pravdou ven. Když od nich Gážo odcházel, aniž by od Hany koupil oves, vypadla mu peněženka zpod kabátu na zem, a on si toho nevšiml. Jakmile odešel několik kroků, Verona peněženku sebrala a ukryla ji pod levé křídlo kohouta, kterého celou dobu držela v podpaží. Jelikož Gážo ztrátu peněženky brzy zpozoroval, nestačila s kohoutem odejít ke kostelu, jak zamýšlela. Cestou na strážnici peněženku nemohla ani odhodit, neboť za ní šel četník, a tak věřila, že peněženka zůstane bez újmy ve svém úkrytu. Marně. Zatraceného kohouta, který ji zradil, prodala nazlobená Verona za 6 Kč strážníkovi manželce. Ta byla ráda, že koupila tak levně kohouta, jenž snáší peníze.

Pro přečin proti bezpečnosti majetku byly obě sestry udány Okresnímu soudu v Košicích.

§ 176. Prehliadnuté môže byť šatstvo, a iné predmety na jednotlivcovi, na ktorom väzí závažné podozrenie zo zločinu alebo z prečinu trestného väznicou, alebo ktorý je u úradu známy ako zločinec zo zvyku.

Prehliadke telesnej môže byť podrobený aj ten, kto veľmi pravdopodobne ukrýva u seba nejaký predmet, slúžiaci za dôkaz.

Telesná prehliadka príslušníkov obvineného (§ 205, čis. 1.), môže však byť na tomto základe preveďená len vtedy, sú-li v závažnom podozrení z účastníctva, prechovávačstva alebo nadržovania.

Telesná prehliadka obhájcu aj vtedy, keď obvineného už nezastupuje, môže byť preveďená len na základe označenom v odstavci druhom, a to len vtedy, je-li proti nemu nariadené vyšetrovanie pre účastníctvo, prechovávačstvo alebo nadržovanie.

NEŠŤASTNICE

(Čechy)

Osazenstvo četnické stanice Hořice v Podkrkonoší bylo druhé červnové pondělí roku 1922 časně ráno zalarmováno plačící služkou Marií Volákovou, která přišla oznámit krádež modlitební knížky, v níž měla uloženou tisícikorunovou bankovku. Velitel stanice vrchní strážmistr Václav Mrázek oznamovatelku za přítomnosti strážmistrů Gustava Pertla a Václava Draksla vyslechl kvůli bližším okolnostem případu.

Voláková bydlí v domě uzenáře Nového, kde slouží. V prvním patře domu má svůj pokoj. Modlitební knížku měla na svém místě ještě včera dopoledne, když se vrátila z kostela. Byla uložena spolu s ostatními jejími věcmi v prádelním koši. Tisícikorunu jí daroval tatínek asi před dvěma lety. Střežila ji jako oko v hlavě a těšila se, jak si za ni pořídí výbavu. O tisícikoruně věděla pouze její sestra, která však byla v sobotu odpoledne na návštěvě u jejich společné kamarádky Anny Černé a o bankovce se jí zmínila. Proto má podezření na Anku Černou, kterou včera odpoledne viděla jít okolo domu, kde slouží. Celé odpoledne byli všichni v kuchyni a dům byl otevřený. Černá dům zná, jelikož v něm před Volákovou sloužila. Proto právě ji podezírá ze spáchání krádeže.

Strážmistr Pertl se ustrojil a vydal se spolu s po-

škozenou na místo činu. Sotva však opustili četnickou stanici, přiběhla do staniční kanceláře Anna Černá a spustila, že u ní byla její kamarádka Marie Voláková a nařkla ji z odcizení tisícikoruny. Žádala četníky, aby věc řádně vyšetřili, že ji bude žalovat pro zločin utržení na cti, protože si takovou věc nemůže nechat líbit. Ona je poctivá, jen ať se na ni páni četníci poptají! Zato starý Volák sedí v kriminále v Kartouzích a peníze prý ukradl na výročním trhu v Jičíně!

Případ se poněkud zamotával, a tak velitel stanice vyzval slečnu Černou, aby vyčkala návratu strážmistra Pertla, který šel provést ohledání místa činu. Vracející se strážmistr přítomnost Anny Černé na četnické stanici uvítal. Po krátké poradě s panem vrchním ji oslovil. Je totiž důvodně podezřelá z krádeže tisícikoruny. V neděli šla okolo domu a poměry v něm víc než dobře zná. Černá na židli cudně poposedávala, klopila oči a opakovaně tvrdila, že krádež nespáchala. K tomu opět dodala, že to tak nenechá a že bude Volákovou žalovat pro utržení na cti.

Četníci jsou však ve službě neustále, a tak mají času dost. Nechali Černou na stanici dvě hodiny přemýšlet a poté začal strážmistr Draksl vysvětlovat ustanovení trestního zákona o okolnostech polehčujících, mezi které patří kromě dosavadního bezúhonného života i snaha o napravení způsobené škody a doznání se k činu. Z chování Černé vytušil,

že skrývá nějaké tajemství. A tak svoji „přednášku“ z trestního práva rozšířil i o ustanovení zákona o podmíněném odsouzení. Po nějaké době se Anna Černá dala do pláče. Nikam nespícháající četníci ji trochu zlomyslně nechali půl hodiny v klidu vyplakat a potom ji strážmistr Draksl oslovil s tím, že vidí, jak činu upřímně lituje, a otázal se jí, kam že tedy odcizenou tisícikorunu schovala. Černá se vzlykotem špitla, že ji přinese. Tento návrh však strážmistr nemohl akceptovat, a opětovně se ptal po úkrytu odcizených věcí. Modlitební knížku po příchodu domů spálila a bankovku má uschovanou v prádelníku.

Drakslovi se přesto Černé poněkud zželelo, a navrhl jí, aby šla domů pro odcizenou tisícikorunu s tím, že on půjde s kolegou Pertlem nenápadně za ní, neboť měl obavu, aby si z nerozvážnosti něco neudělala. Po jejím vejítí do domu četníci stavení obklíčili, aby jim rozrušená Černá náhodou neutekla zadním vchodem, a čekali.

Za chvíli vyšla před dům a se slzami v očích podávala strážmistru Drakslovi složenou bankovku. Jaké však bylo jejich překvapení, když zjistili, že se jedná o starou modrou rakouskou tisícikorunu z roku 1902 s natištěným desetikorunovým československým kolkem z roku 1919, kdy byla provedena měnová odluka od Rakouska-Uherska. Okolkované peníze měly být vyměněny do konce roku 1920 za nově vydané československé státočky! To znamená,

že uvedená bankovka je prostředkem absolutně nepůsobilým ke spáchání trestného činu krádeže.

Poškozená Voláková po předložení uvedené bankovky potvrdila, že je to právě ta, co jí byla odcizena. Poté co jí bylo strážmistrem Pertlem sděleno, že jde o bankovku, která nemá žádnou cenu, propukla v usedavý pláč. Začala litovat, jaká je nešťastnice, co se tisícikoruny naschovávala a bála se ji rozměnit, protože předpokládala, že byla jejím tatínkem počátkem roku 1920 ukradena. Když jí bylo četníky sděleno, že ji do konce roku 1920 mohla směnit za nové peníze, vzteky bankovku roztrhala na drobné kousky. A co se týče modlitební knížky, byly v ní staré modlitby, které pro Marii Volákovou neměly žádnou cenu. Požádala četníky, aby Annu Černou neudávali, neboť vlastně žádná škoda nevznikla

a provedené jí odpouští. Stejně tak Černá řekla, že udání pro utrhání na cti bere zpět. Potom se obě kamarádky na důkaz usmíření objaly.

Po návratu strážmistrů na stanici byl její velitel překvapen, jaký spád případ nakonec vzal. Nebyl z toho ani zločin utrhání na cti ani přestupek krádeže. Hlavní však je, že z toho nebyl ani jeden trestný čin do *Záznamu o nevypátraných*. Nakonec se osazenstvo hořické četnické stanice na účet obou nešťastnic upřímně zasmálo.

UŽ I TISVATÍ

(*Morava*)

Na četnickou stanici v Bzenci byl počátkem roku 1923 přidělen po absolvování školy četníků na zkoušku u doplňovacího oddělení Zemského velitelství četnictva pro Moravu v Brně strážmistr Alois Mana. Donedávna závodčí, mladý četník plný ideálů, který se domníval, že zločinci se mu sami pohnou do náruče jen díky autoritě četnické uniformy, na niž byl náležitě hrdý. Pan strážmistr byl vždy upravený jako ze žurnálu a naivně věřil, že se mu zločinci budou na setkání kajícně doznávat ke svým hříchům, jako velebnému pánovi ve zpovědnici. Realitou náročné četnické výkonné služby byl ze svých iluzí záhy vyléčen.

Obvod bzenecké četnické stanice, jakoby přeskrtnutý dvěma železničními tratěmi Přerov–Břec-lav a Kyjov – Veselí nad Moravou, se vyznačoval zvláštním druhem trestné činnosti. Převážně chudí obyvatelé města, kteří bydleli v blízkosti železničních tratí, za zimních nocí kradli z železničních vagónů z Ostravska převážené černé uhlí. Nejod-vážnější z nich naskakovali na pomalu jedoucí vlaky a během několikakilometrové jízdy dokázali sházet až několik metrických centů uhlí. Jejich společníci takto sházené kusy uhlí odnášeli na hromady do lesa podél trati, odkud je potom odváželi do města,

kde kradeným uhlím sami topili nebo ho prodávali ostatním obyvatelům.

Rozvětvenou „uhlařskou“ organizaci vybudoval již za Rakouska zámožný hospodář Vít Jansa. V celém městě byl znám jeho výrok: „Uhlí se kradlo, krade se a bude se krást dál, i kdyby tu bylo třeba deset četníků.“ Přitom je třeba poznamenat, že bzenecká stanice měla stav pouze čtyř četníků. Tamní četníci si mohli v zimě nohy uběhat, ale na dobře organizovanou tlupu, která měla i své špehy pozorující pohyb jednotlivých četnických hlídek, neměli. Čas od času se jim pouze podařilo dopadnout jen nějakého, převážně samostatně pracujícího zoufalce.

O tom, že se uhlí kradlo snad každý večer, svědčil fakt, že z komínů mnoha stavení se přímo valil černý dým. To bylo neklamné znamení, že je v domě topeno kradeným černým uhlím. Kdo by si také nezatopil levným kradeným uhlím. Zadní dvířka stavení bývala zvláště v období zabijaček otevřena, aby známý uhlař-dodavatel mohl dodat uhlí až do dvora. Je nade vše jasné, že i sympatie jinak slušných občanů byly na straně uhlařů, a nikoliv četníků – ochránců zákona.

A za této situace nastoupil na bzeneckou četnickou stanici jako její pátý příslušník strážmistr Mana. Ve své naivitě se dal s vervou do práce. Na velitele, vrchního strážmistra Josefa Gerika, sloužícího již od roku 1911, ale i na ostatní své kolegy, kteří nastoupili do četnického sboru již za republi-

ky, pohlížel pro jejich liknavý postup proti uhlařům se značným despektem. Je pravdou, že boji s uhlaři se věnoval nejen ve službě, nýbrž obětoval mu veškerý svůj volný čas. Zatímco ostatní četníci spěchali ve volných chvílích, kterých pravda nebylo zrovna mnoho, za manželkami a dětmi, případně za milou, jak to činil strážmistr Vavřinec Mrkvička, Mana v občanském oděvu bloudil po lesích podél železničních tratí a číhal na narušitele zákona.

Jenomže Jansova dobře organizovaná tlupa záhy seznala, jakého nepřítele v mladém četníkovi získala. Zprvu chápali: nové koště vždy dobře mete, to je všem známá věc. Ale když se přesvědčili, jaký je nový strážmistr paličák, počali si uhlaři šeptati, že ho snad budou muset „oddělat“.

Jednoho večera se již začali domnívat, že konečně přišel k rozumu. Pan strážmistr se objevil v hospodě, na sklenku bílého. Rozverní štamgasti po chvíli zavedli řeč i na to zpropadené uhlí, které oprávněně pana četníka tak trápilo, ovšem se kterým oni tak rádi topili pro jeho láci. Pro Manovu služební horlivost si ho začal dobírat kdo jiný než sám starý Jansa. Strážmistr žertu velmi dobře rozuměl a nezkazil žádnou legraci, ale to o něm věděli pouze jeho kolegové.

Četníková autorita na veřejnosti však nesmí býti otřesena, neboť jak říká litera odst. 2 § 11 *Služební instrukce pro četnictvo*: „*Ani mimo službu nesmí četník navštěvovati krčmy sprosté a takové, které ne-*

mají dobré pověsti.“ Je jasné, že ani nemohl veřejně souhlasit s krádežemi uhlí, které z duše nenáviděl. Pojednou zvýšil hlas a začal hovořit na celou hospodu. On totiž velmi dobře ví, že v Bzenci je uhlařem každý druhý. „Ještě že nekradou ti dva svatí uprostřed náměstí.“ Myslel tím sochu slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje na náměstí. Potom za hrobového ticha, které v lokále nastalo, zaplatil a odešel: kam jinam než na číhanou. Do kasáren se vrátil až nad ránem, ale jeho snaha byla i tu noc marná.

Co se mu však nestalo hned druhého dne. Měl předepsánu noční obchůzku – a co na náměstí nespatriil. Na kamenném podstavci stojící svatí měli na zádech uvázané rance a z každého z nich koukal velký kus černého uhlí. Takže strážmistr měl pojednou dojem, že ve městě uhlaří už naprosto každý. Pojednou se jeho zrak stočil k Jansovic domu, kde v okně zahlédl šedou hlavu starého. Co je moc, to je tedy moc! Uhlaře musí dostat stůj co stůj.

Netrvalo to ani týden a potkal jednou z rána na lesní cestě starého Jansu s vozem taženým jedním koníkem. Cesta byla zmrzlá na kámen a z koníka se jen kouřilo, ačkoliv bylo na korbě jen trocha steliva.

„Máte nějaký těžký vůz, pane Janso,“ řekl s úsměvem strážmistr a zároveň bodákem vztyčeným na služební karabině nadzvedl stelivo, pod kterým se začernala hromada uhlí. Tak ono se nadarmo neříká, že boží mlýny melou pomalu, ale jistě. Tou

poslední kapkou v náhonu bylo, když starý Jansa do uhlaření zapojil i ty dva svaté... Došlo tedy na toho pravého. Jansa byl pro přestupek krádeže udán Okresnímu soudu v Uherském Ostrohu.

Uhlařům začala v Bzenci zvonit hrana. A bylo ještě hůř poté, co si strážmistr Mana pořídil soukromého psa. Dobrmanský pinč Bojar byl svým majitelem vycvičen a na podzim roku 1924 úspěšně absolvoval přezkoušení velitelem četnického oddělení v Uherském Hradišti nadporučíkem Josefem Knoblochem. Od té doby mohl být Bojar na základě rozhodnutí velitele stanice voděn majitelem jako ochranný pes do služby.

Během dvou týdnů se stal Bojar postrachem všech uhlařů, neboť sám vydal za deset četníků. Okolo Bzence se sice uhlařilo dál, ale již se značným rizikem. Sám starý Jansa musel přiznat, že když hovořil o tom, že uhlí se bude v Bzenci krást dál, i kdyby tu bylo třeba deset četníků, tak vůbec netušil, že do četnického sboru budou přijímáni i čtyřnozí četníci...

Strážmistru Manovi se během roku povedlo, co si předsevzal a co se jeho kolegům léta nedařilo. Ukázal s Bojarovou pomocí uhlařům, kdo je v rajonu skutečným pánem.

VYLÉČENÝ

(*Podkarpatská Rus*)

Na četnickou stanici v Chomci přiběhl jednoho únorového odpoledne v roce 1924 z nedalekého Plotenyiova Dvora Rusín zaměstnaný v tamní továrně. Žádal četníky, aby honem šli k nim do osady, že tam neznámý muž před mlýnem napadl nožem ženu listonoše, která se vracela se semletou moukou do Chomce. Obyvatelé osady útočníka chytli a drží ho v tamní hospodě. Je opilý, vede nesmyslné řeči a křičí. Zdá se, že je to epileptik.

Na místo se vypravil osobně velitel stanice štábní strážmistr Karel Lokvenc spolu se strážmistrem Janem Bogdanem. Občany zadržený muž měl přes jedno oko černou pásku, zarputilý výraz v obličeji a začal ihned po příchodu četníků křičet: „Á, Rakušáci jdou; ale já se s nimi vypořádám, já jim to povím v desíti jazycích.“ Četníci muži sebrali dva nože a velkou láhev, z níž chyběla dobrá polovina jejího obsahu. Podle čichu bylo zjištěno, že se jedná o denaturovaný líh. Podle dokladů zjistili, že se jedná o jistého Jana Maška, narozeného v roce 1886 v Náchodě a tamtéž příslušného. Dále bylo z jeho dokladů zjištěno, že byl 28. prosince 1923 propuštěn z Ústavu choromyslných v Bohnicích.

Mezi nadávkami určenými četníkům a láteřením sdělil, že byl léta v legiích a že si tykal se všemi

Zemské četnické velitelství v

Oddělení

Pátr. čís. B/45.

Stanice

čís.

Krádež vloupáním do hostince.

Pátrací oběžník.

V dne 19.....

V noci na 23./10. 19..... byla spáchána krádež u nájemce hostince Jana X. v H., čp. 2. Pachatelé vnikli do dvora ohrazeného zdí, vymáčklí u jedno-
 duchého okna světnice v uzamčeném domě jednu tabulku, okno pak zevnitř
 otevřeli a vnikli do světnice. Tam pachatelé zastržili dveře vedoucí do míst-
 nosti, ve které spal poškozený, aby nemohli býti překvapeni a otevřeli paklíči
 skříň. Na střepeinách skla zanechali dobré stopy prstů.

Podezřelí z krádeže jsou potulní kramáři. Dne 23./10. 19..... asi ve
 4 hodiny byli viděni 3 muži, jdoucí od H. směrem k T., kteří nesli tlumoky
 na zádech.

Odcizeny byly tyto věci:

1. Úplný černý pánský oblek, kabát t. zv. císařský, s hedvábným
límecem, 2 řady potažených knoflíků, zachovalý, bez kapes,
podšívka černý klot, u kalhot pouze 2 zadní kapsy, u vesty
4 kapsičky, cena	500 Kč
2. Hnědý pánský vlněný oblek (vzorek látky přiložen), kabát
s jednou řadou hnědých knoflíků, cena	400 "
3. Černé vlněné kalhoty s tmavými proužky, cena	250 "
4. Černý dlouhý zimník ze silného sukna, se sametovým límcem,
jednou řadou velkých potažených knoflíků, s černou vlněnou,
černě kostkovanou podšívkou, cena	700 "
5. Tmavohnědý dámský vlněný kostým (vzorek přiložen) s čer-
nými knoflíky, bez okras, cena	600 "
6. Letní lehká blůza, bleděmodře proužkovaná, cena	20 "
7. Černá vlněná blůza s černými knoflíčky, bez okras, cena	100 "
8. 6 nových bílých mužských plátěných košil, bez značky, cena	300 "
9. 3 páry nových grádlových spodků s červeně vyšitými písmeny
„A. M.“ (nákras monogramu připojen), cena	150 "
10. 6 nových ženských, bílých plátěných košil, zapínacích na ra-
menou, s bílým vyšitým monogramem „J. M.“ (dle nákrasu)	390 "
11. 12 nových bílých damaškových ručníků s trásněmi bez značky,
cena	108 "
12. Jeden snubní dámský prsten, zlatý, s rytinou: „15./1. 1910. J. M.“	100 "
13. Malé zlaté náušnice tvaru srdéčkového, s červeným kaménkem	200 "
Úhrnná škoda	3.810 Kč.

Zpráva o krádeži byla podána okresnímu soudu v N.....
 dne, pod čís. jedn.

Zasílá se okres. četn. vel. v M..., T..., B..., P..., S..., V..., pátrací
 stanici v L., všem stanicím zdejšího politického okresu, policejnímu ředitelství
 v T... a Ústřednímu četnickému pátracímu oddělení v Praze.

Podpis.

významnými osobnostmi republiky i císařství. Po vyslechnutí napadené ženy, Karly Stehlíkové, která byla pouze lehce zraněna škrábnutím nože do pravé ruky, neboť se duchapřítomně bránila nenadálému útoku, a svědků incidentu, byl Mašek vyzván, aby následoval četnickou hlídku.

Když vyšli za osadu, tázal se, kam že prý je to veden. Štábní ho odbyl tím, že „pospíchají, neboť bude brzo tma“. Mašek se však zastavil, že dál nepůjde a že chce povoz. Četníci ho po chvíli přesvědčili, a šlo se tedy dál. Podle řečí, které vedl, bylo jasné, že muž není zase až tak opilý a že se pokouší různými nárazkami vyprovokovat jej doprovázející četníky. Když trojice někoho potkala, vykřikoval na četníky, ať mu dají pár facek a podobně. Po čase však naprosto zmlkl a vrávoravým krokem vybočil do pole vedle cesty a šel tudy pomalu, protože se musel prodírat hroudami oranice a sněhem. Po chvíli sebou praštil o zem a začal se na zemi svíjet a vykřikoval nesmyslné věty. Předstíral záchvat epilepsie.

Jakmile však zjistil, že četníci klidně stojí vedle něho, přestal křičet a zůstal nehybně ležet na zemi. Na dotaz strážmistra Bogdana, zdali mu není zima, reagoval tím, že začal holýma rukama hrabat ve sněhu. Na Bogdanovo upozornění, že mu omrznou ruce, však hrabal o to víc. Štábní Lokvenc již věděl, kolik uhodilo, a začala hra o to, kdo s koho. Upozornil ve sněhu válejícího se muže, že oni, četníci, jsou teple oblečení a že v klidu počkají, na což

dotyčný vůbec nereagoval. Jakmile však spatřil nějakého kolemjdoucího, začal ze sebe vyřážet různé skřeky. Poté co kolemjdoucí přešel, štábní strážmistr na Maška vyrukoval, že ví, jak se je snaží oklamat. Z cesty na pole sešel stejně jenom proto, aby padal do měkkého a při pádu se neuhodil. Muž se zprvu zarazil a po chvíli začal znovu již zkřehlými prsty hrabat ve sněhu a ječet. Z jeho výrazu však bylo zřejmé, že se snaží za každou cenu pokračovat v rozehrané partii. Po několika minutách se zklidnil. Četníkovu výzvu k další chůzi s povděkem přivítal: vstal a šel opět po cestě.

Když za stmívání přicházeli k okraji Chomce, bylo panu štábnímu jasné, že přejít v klidu celé město nebude jen tak jednoduché. Šeptavým hlasem oslovil strážmistra Bogdana a viděl, že Mašek zpozorněl, ve snaze zaslechnout předmět jejich hovoru, čímž se opět utvrdil, že s nimi hraje levou. Když procházeli okolo chomeckého hřbitova, zastavil se Mašek a začal směrem ke hřbitovu vykřikovat: „Vstávejte, bratři! Vám je hej; mně ale ne“, čímž na sebe opět upoutal pozornost kolemjdoucích.

„Počkej, prevíte,“ zamumlal si štábní sám pro sebe a otázal se vedle jdoucího strážmistra, zdali ten člověk, co ho dneska pitvali, je už pryč z márnice. Strážmistr měl zřejmě z mrazu mírně namrzlé vedení, ale po delší chvíli suverénně odpověděl, že ne, neboť pohřeb se bude konat až ve středu. Na to štábní, že se nebudou tahat se řvounem přes celé město a že jej

dají přes noc do márnice k mrtvole. Zavolal na Maška, ať odbočí vlevo (směrem k márnici). V tom se však Mašek zarazil a začal rvát, že do márnice nepůjde, že půjde raději do arestu. Začal četníky úpěnlivě prosit, aby ho k mrtvole do márnice nezavírali. Dokonce slíbil, že bude již zbytek cesty zticha. Konec jeho simulování nastal, jako když mávne proutkem.

Když ho přivedli do separace na četnické stanici, ozval se v něm opět alkohol, a začal vyhrožovat, že tam všechno rozmlátí napadrt'. Svalil se však v teple na kavalec a usnul jako špalek.

Druhý den ráno byl Mašek jako vyměněný. Měl obě oči zdravé a zcela jiný pohled. Na dotaz štábního strážmistra potvrdil, že se skutečně jmenuje Jan Mašek a že pochází z Náchoda. Poté vysvětlil veliteli četnické stanice celou svoji anabázi, tj. jak se dostal během sedmi týdnů z Bohnic až do Chomce. Když dostal na vybranou, zdali chce jít k Okresnímu soudu do Užhorodu jako včera, nebo zda se chce svézt po dráze, odvětil: „Ne, páni, lepší mizerná železnice než nejlepší padoucnice.“ Lišácký štábní strážmistr ocenil bystře stvořený verš a požádal Maška o jeho přeložení do všech deseti jazyků, které dle svého včerejšího tvrzení ovládá. Na to Mašek sklesle odvětil, že to nepůjde, protože on umí pouze Česky...

Štábní strážmistr Karel Lokvenc si nenechal ujít tu příležitost a osobně eskortoval železnici Jana Maška k užhorodskému okresnímu soudu, aby panu soudci barvitě vylíčil podrobnosti, které ne-

Toto je pouze náhled
elektronické knihy. Zakoupení
její plné verze je možné v
elektronickém obchodě
společnosti eReading.